

Lesekommisjonen

Notat

Til: Lesekommisjonen

Fra: Sekretariatet

Saksnr.:

Skolebibliotek – status og tiltak

I dette notatet beskriver sekretariatet noe av kunnskapsgrunnlaget om skolebibliotek, og om statlig innsats de siste årene.

Skolebibliotekene trekkes fram av mange som en viktig arena for lesing, leselyst og leseferdigheter. Et velfungerende skolebibliotek med kompetent personale er et viktig pedagogisk virkemiddel som skal støtte elevene i å nå målene i læreplanverket. Elever bør ha tilgang til variert litteratur som treffer deres ulike forutsetninger, interesser og behov. Skolebiblioteket bør være en integrert del av skolens virksomhet. Samtidig er det stor variasjon i kvalitet og tilgang til skolebibliotek i Norge. I [Sammen om lesing – Leselyststrategien 2024 – 2030](#) som ble lagt fram i mai 2024 av Kultur- og likestillingsministeren og Kunnskapsministeren, er skolebibliotek et felles satsingsområde under målet «tilgang til og formidling av variert litteratur».

Tydligere formålsbestemmelse i forskrift til opplæringsloven

I forbindelse med ny opplæringslov og forskrift (2024), ble skolebibliotekets betydning for å støtte opp under skolens arbeid med lesing tydeliggjort i en ny formålsbestemmelse (§11-2):

Skolebiblioteket skal bidra til å utvikle språkferdighetene, leseferdighetene og evna til å tenke kritisk hos elevane, og til å jamne ut sosiale forskjellar.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at elevane har tilgang til eit skolebibliotek eller eit anna bibliotek som er særskilt tilrettelagt for skolen.

Biblioteket skal vere tilgjengeleg for elevane i skoletida, slik at biblioteket kan brukast aktivt i opplæringa på skolen.

Hva vet vi om skolebibliotek i Norge i dag?

Program for skolebiblioteutvikling 2009 – 2013 skulle utvikle og styrke skolebiblioteket i grunnskolen. Universitetet i Agder utformet og gjennomførte programmet. Programmet hadde tiltak for styrkede leseferdigheter (prosjektmidler), kompetanseutvikling (utvikle studietilbudene innen skolebibliotek kunnskap) og opplæring i informasjonskompetanse. [I NIFUs evaluering fra 2014](#), viste det seg at deltakerne i hovedsak er fornøyde, og mener programdeltakelsen førte til varig endring i arbeidet. De skolene som satte seg klare resultatmål og bygget opp arbeidet rundt en enhetlig og tydelig idé, er de som i størst grad oppnådde varige effekter av å delta i programmet, spesielt når det gjelder skolebiblioteket som arena for å fremme leselyst og styrke elevenes leseferdighet. Programmet var begrenset til et visst antall skoler, så måloppnåelsen på nasjonalt nivå var lav.

Ifølge [Spørsmål til Skole-Norge høsten 2024](#) (NIFU 2025:1), har i underkant av ni av ti skoler tilgang til skolebibliotek, men det er noe variasjon mellom skoleslag, skolestørrelse og kommunistørrelse. [Grunnskolenes informasjonssystem \(GSI\)](#) viser at de fleste skolene har bibliotek i lokaler på skolen, men også mange har organisert et samarbeid med folkebiblioteket i kommunen eller andre løsninger. Det er bare 40 av i overkant av 2700 skoler som oppgir at de *ikke* har tilbud om skolebibliotek. GSI har også tall på antall timer skolebiblioteket er åpent i uka.

Skolelederne som i [Spørsmål til Skole-Norge 2024](#) svarte bekræftende på at de har skolebibliotek på skolen, fikk spørsmål om hvor mange timer i uken biblioteket er bemannet. Svarene viser at i barneskolene er 24 prosent av skolebibliotekene ikke bemannet, og 45 prosent bemannet 1-5 timer i uken. Kun 12 prosent av skolebibliotekene bemannet 16 timer eller mer. På ungdomstrinn er det noe mer bemanning, med hhv 9 prosent uten bemanning, 28 prosent 1-5 timer og 31 prosent 16 timer eller mer. I videregående har 62 prosent av skolene bemannet skolebibliotek i mer enn 16 timer i uken. De største skolene har generelt mer bemanning.

For at skolebiblioteket skal fungere som en integrert del av skolens arbeid, er det viktig at bruk av skolebibliotek er nedfelt i skolens eller kommunens planer. Svarene fra spørringene til Skole-Norge viser at det de siste årene har vært en positiv utvikling i om det er en plan i skolen / kommunen for hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen, fra 22 – 27 prosent som svarte ja i perioden 2009 – 2018, til 49 – 55 prosent i 2024¹.

Vi vet imidlertid mindre om kvalitet og innhold i skolebibliotekene.

Hovedtilbakemeldingen fra innspillsrunden til leselyststrategien, var at det er svært stor variasjon i kvalitet og bemanning i skolebibliotekene. Svar fra Spørsmål til Skole-Norge høsten 2024 på fire påstander knyttet til skolebibliotekets funksjon, tyder på at man legger mest vekt på at skolebiblioteket bidrar til å fremme leseglede og stimulere til

---

¹ Ordlyden i spørsmålet endret seg noe mellom 2020 og 2024, noe som gjør at det blir vanskelig å sammenligne direkte. NIFU skriver imidlertid om skolelederne: *Det har også skjedd en signifikant positiv utvikling i andelen skoleledere som svarer at de har nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen, fra 40 prosent i 2020 til 55 prosent i år. Dette er vanligst i barneskolen, og minst vanlig i videregående, og andelen øker med skolestørrelse. For grunnskolen øker andelen også med kommunistørrelse.*

fritidslesing blant elevene, og at det fungerer som en læringsarena, men i mindre grad bidrar til å stimulere elevene til kritisk dømmekraft og refleksjon. Spørningen våren 2026 har flere spørsmål om innhold i og bruk av skolebiblioteket.

Mer kunnskap om skolebibliotek

Utdanningsdirektoratet har stilt spørsmål om skolebibliotek i *Spørsmål til Skole-Norge* i [2009, 2013, 2018, 2020 og 2024](#). Spørningen våren 2026 inneholder spørsmål både om lesing og skolebibliotek. Noen av spørsmålene er gjentakelse fra tidligere spørninger, og noen er nye. Denne rapporten vil komme i juni, og vil være et nyttig kunnskapsgrunnlag for kommisjonen. Mange etterspør mer statistikk om skolebibliotek gjennom GSI. Nasjonale myndigheter må imidlertid ikke belaste sektor med alt for mange rapporteringskrav, og er derfor restriktive.

Det ligger mange nyttige ressurser på [Skolebibliotek.no – Et nettsted for skoleledere, lærere og bibliotekarer i grunnskole og videregående opplæring](#).

Tilskuddsmidler og prosjektmidler

Utdanningsdirektoratet har siden 2018 hatt en [tilskuddsordning for skolebibliotek](#). Tilskuddsordningen som skal bidra til å styrke skolebibliotekenes arbeid med leselyst i grunnskolen og å skape en inkluderende arena for leseglede for alle elever og i alle fag. Kommuner kan søke om tilskudd til personalressurser, kompetanseutvikling og fra 2026 også bøker. Tilskuddet skal være med på å øke kompetanse i pedagogisk bruk av skolebiblioteket, slik at biblioteket kan brukes aktivt i opplæringen og være en integrert og varig del av skolens pedagogiske virksomhet, samt bidra til en oppdatert boksamling. I ordningen prioriterer regjeringen levekårsutsatte områder. Ordningen har økt kraftig fra 14 millioner kroner i 2018 til 103 millioner kroner i 2026. En [evaluering av tilskuddsordningen fra 2021](#) (Oxford Research) viser at skolebibliotekene som har fått støtte gjennom ordningen har lengre åpningstider, bedre bemanning, elevene leser mer og flere tar i bruk skolebiblioteket.

[Kulturrådet har en skolebibliotekordning](#), hvor de har tilbudt kulturfondbøker til skolebibliotek som er med i ordningen. Formålet med ordningen er å gi barn og unge tilgang til et variert og aktuelt utvalg av nye norske bøker gjennom skolebiblioteket. Evalueringen av forsøksordningen fra 2020-22 viser at tallet på lesende elever og mengden bøker de leser har økt markant på skolene som har deltatt i ordningen. Utlysning av ny treårsperiode blir trolig høsten 2026.

[Nasjonalbibliotekets prosjektmidler](#) går til utviklingsprosjekter i bibliotekene. I 2025 var samarbeid mellom folkebibliotek og skolebibliotek et innsatsområde. [Kulturtanken](#) har også noen tilskuddsordninger knyttet til den kulturelle skolesekken, hvor skolebibliotek er en aktuell arena.